

Іван Зязюн

**ДИВОСВІТ ЛЮДСЬКОСТІ Й ЛЮДЯНОСТІ
ОЛЕКСАНДРА РОМАНОВСЬКОГО
(до 60-річчя від дня народження)**

Миттєвість природного перебування Людини на загадковій і чарівній планеті Земля набуває необхідності й значущості лише в трьох критеріальних вимірах її з'явлення й життєвості: наповнення сучасним смыслом опанованих нею історичних культурних надбань людства, народів малої й великої Батьківщини, передусім, як складової Всесвіту; особистісне уособлення гуманістичних духовних цінностей і їх примноження; саморозвитку впродовж життя успадкованого від роду осередку природних здатностей і їх самореалізації в особистісному творчому натхненні.

Згідно із цими критеріями, щоб Бути Людиною, необхідно пройти радісно й успішно дві школи розвитку: в сенситивному періоді – від народження до шести років – Школу родини й дошкілля та Школу початкову з найінтенсивнішим наповненням поваги й любові до Дитини, неухильного виявлення віри і довіри до її ексклюзивних природних схильностей, не зважаючи на природні нерівності дитячих можливостей й уподобань. Кожна дитина в цей період свого входження в соціальні відносини повинна відчувати емоційно-почуттєві переживання прекрасного й піднесеного, відкласти їх у файлах підсвідомості і постійно розвивати впродовж усіх життєвих миттєвостей. Друга школа – загальноосвітня й вищий навчальний заклад. Це школа саморозвитку особистості. Ця школа тримається на трьох підвалинах – інтелекті, афекті й волі. У ній самоосвіта й самовиховання є критерієм життєвого успіху й людяності особистості. Тут обираються, формуються й розвиваються професійний вибір і професійний досвід, що підтримують і живлять суспільно-життєву самодостатність особистості. Тут набирають найвишого розвитку естетичні почуття, які водночас є потребою й мотивом діяльності й дії особистості. Поза афектом (емоціями й почуттями) немає людського життя й людської діяльності та дії, не відбувається людський поступ і радість життя, не розвиваються ціннісні відносини, як критерій творчого осяяння й акмеологічного успіху, найвищих досягнень людської підсвідомості та інтуїції.

Я мовлю про своє власне бачення мого власного життєвого поступу. Розумію, що воно ексклюзивно особистісне, як і в кожній людині, що відбуває життя лише в обмеженому часовому просторі. Чим більше б я (як і кожна людина) зустрів талановитих педагогів добро-творців, тим досконалішим і гуманнішим був би мій (як і кожної людини за таких параметрів) досвід взаємодії із людським середовищем і особливо з моїми учнями й колегами-професіоналами (якщо обрав педагогічну професію). Але я завжди відчував і переживав помічений мною парадокс Ісуса Христа: "Чим більше добротворення людям, тим більше гвіздків у моє тіло й мою душу". І прийшов до висновку: "Якщо ти професіонал у системі Людина-Людина, якщо ти Вчитель, завжди тримай наготові тіло й душу для відчайдушної фізичної й духовної болі від людей, які не відчували велику силу благородства від своїх батьків, передусім, від свого родоводу, завше від своїх вчителів, від своїх колег-одноліток, які часто-густо нав'язувалися стати друзями, а потім зраджували, здавалося, на дріб'язках, виявляючи зневагу, заздрощі, зло". Переживати болі означає знайти в собі сили й здатності виконати свій Учительський обов'язок: прилучити до власної душі скривджених своєю обмеженістю учнів і дати їм шанс стати Людьми.

© І.А.Зязюн, 2013

Шукаєш собі друзів за своєю подобою. Кожен може сказати про обмежене коло таких однодумців. Але якщо вони є, то немає більшої радості від спілкування з ними, від захоплюючого благородства, коли душа наповнюється красою й піднесеністю, ката-рсижуючись від усіляких негативізмів, від бруду потворного й низького. З гордістю милуєшся їхнім інтелектом, логікою мислення, високими пориваннями в досягненні злетів у наукових, практичних професійних діяннях чи в різноманітних інших особистісних уподобаннях.

Завжди відчуваю гордість від дружелюбності, людяності, інтелігентності, високої духовності мого побратима-педагога, талановитого вченого Національного університету "Харківський політехнічний інститут", проректора, знаного поета в мистецьких колах Харкова, України й Росії Олександра Георгійовича Романовського. Нас поєднала випадковість і приголубила стійкістю товариських дружніх стосунків у часі понад п'ятнадцятирічної сталості.

Піднімаю телефонну трубку.

- Вас турбує проректор Харківського політехнічного інституту. Я кандидат технічних наук. Хочу написати й захистити докторську дисертацію в очолюваній Вами спеціалізованій вченій раді. Допоможете?

- Чому б і ні. Але спеціальність у нас педагогічна – професійна педагогіка. Приїжджайте, порадимося.

Зразу згадав і ХПІ, і його ректора – Леоніда Леонідовича Товажнянського.

Рівнозначної за знаменитістю постаті ректора, професора Товажнянського, в Україні не було. Понад тридцять років він виконував у ХПІ обов'язки проректора з навчальної роботи. Неодноразово як проректор представляв уславлений навчальний заклад на нарадах ректорів Східного та Північного регіонів України, що відбувалися, як правило, в Харківському юридичному інституті. Виконуючи обов'язки ректора Полтавського педагогічного інституту, я неодноразово слухав його виступи на цих нарадах. Блискучий оратор, завжди з новими ідеями й пропозиціями, вселяв у мою душу впевненість про високу якість підготовки інженерних кадрів в Україні. ХПІ першим в Україні розпочав гуманітаризацію навчального процесу. У першій половині 80-х років, наприклад, було започатковано кафедру етики та естетики. Таких кафедр не було в жодному з 30-ти педагогічних інститутів. У багатьох із них курс естетики взагалі не викладався.

На одній із нарад мене сильно критикував заступник міністра з Міністерства вищої й середньої спеціальної освіти за особливий іспит у Полтаві з виявлення педагогічних здібностей в абітурієнтів. На мій захист сказав проникливе слово Л.Л.Товажнянський. Так я з ним познайомився. Задум харків'ян про педагогізацію навчального процесу, як основу гуманітаризації, був чи не єдиним в Радянському Союзі. Подумалось, що на посаді ректора колишній проректор не зрадив своїм задумам, підтримуючи ініціативу провідних політехнічних навчальних закладів Європи.

Привіталися ми з Леонідом Леонідовичем, як давні знайомі. Він представив мені свого заступника і повів розмову про педагогічну майстерність кожного випускника Політехніки. Інженер - передусім організатор сучасних технічних технологій. Лише завдяки високопрофесійним інженерам, робітникам та найсучаснішим електронним роботам можна здійснити революцію в техніці. Глибоке знання педагогіки, як практичної психології, конче необхідне як інженерам, так і педагогам, які їх навчають.

– Уже дозріли до відкриття гуманітарних спеціальностей у Харківській політехніці. Обов'язково започаткуємо в інституті підготовку психологів, - так підсумував нашу зустріч Леонід Леонідович. Можливо, на рівні інтуїції, завдяки ознайомленню з тенденціями пошуків різних навчальних закладів світу, ректор розумів важливу істину дієвості психопедагогіки, як теорії й практики процесу навчання, активного розвитку й са-

морозитку сучасної особистості, здатної започаткувати й досягти максимальної технічної, технологічної, екологічної та економічної результативності за допомогою винайдених нею сучасних нанотехнологій. Психологія має посилити традиційну педагогіку, яка вичерпала усі свої ресурси й резерви в умовах високотехнічних і високорезультативних інформаційних технологій на порозі ХХІ століття.

Проректор справив на мене враження розумної, наполегливої, рішучої, талановитої, інтелігентної, добротворної людини. І, як покаже час, я в ньому не помилився. До цього варто додати, що вже тоді він мав високе звання лауреата Державної премії.

Підписую наказ про прикріплення О.Г. Романовського до відділу сучасних навчальних технологій. Для мене, для Інституту педагогіки і психології професійної освіти НАПН України, для інших Інститутів, для Академії педагогічних наук у цілому розпочався цікавий період пошуку альтернатив сталим напрямам наукового пошуку, вибору нових об'єктів наукового дослідження у розмаїтій системі освіти України, зокрема й вищої.

Невдовзі харківські політехніки запросили мене виступити на пленарному засіданні щорічної міжнародної наукової конференції, яку організовував університет в Алушті. Відверто кажучи, я не дуже розумів свою корисність для світових учених у галузі різних сфер технічного пошуку, добре орієнтуючись у вічній суперечності між "фізиками й ліриками", яку так проникливо й високохудожньо відтворив Максим Рильський у поетичному творі "Троянди і виноград". Але відмовити своїм колегам і добрим друзям я не міг. Тим більше, що проректор ХПІ - кандидат технічних наук - мав здобути у нас гуманітарний докторський ступінь. По-моєму, таке трапилося в Україні вперше.

За короткий проміжок часу Олександр Георгійович став своїм у колективі Інституту. Його консультант, відомий в Україні вчений-дидакт, автор підручників з фізики, академік С.У. Гончаренко сказав мені, що цей молодий вчений є ґрунтовно підготовленим фахівцем у галузі педагогіки й психології. Він вчасно захистить дисертацію.

Душа моя залоскотіла теплом, радістю та гордістю і за Леоніда Леонідовича Товжнянського, за його неперевершений педагогічний талант виявляти в людях творчі природні задатки, і за Олександра Георгійовича Романовського. Ніхто з нас тоді не уявляв, який могутній пласт гуманітарної духовності приховується у різних файлах підвідомості Олександра Романовського. Це виявилось вже після успішного захисту ним докторської дисертації, а потім підтвердилося, коли одна за одною вийшли друком поетичні збірки ще не відомого нікому поета.

Перед нами постає могутній філософський інтелект із безліччю витончених емоційно-почуттєвих відтінків прекрасного й піднесеного, цих здавна відомих естетичних переживань, поза якими не існує жоден людський подих. Чітка логічна побудова пісенного віршування швидко знайшла композиторів і виконавців – відомих в Україні солістів і хорові колективи. Численні вечори поезії Олександра Георгійовича відбулися в Харківському театрі опери і балету, Палаці студентів ХПІ, Київській філармонії. Поціновувачі творчого доробку члена Спілки письменників Росії (і її секретаря), члена Спілки письменників України О.Г. Романовського не залишилися поза впливом його людськості й людяності, цих невичерпних благодатних різновидів людського досвіду, що живлять людську культуру, людську совість, людську віру в Божу благодать.

Я трохи випередив події за послідовністю їх розгортання, пов'язаних із моїм першим виступом перед докторами технічних наук на черговій щорічній міжнародній конференції в Алушті. Справді, перший у житті виступ перед людьми технічних професій найвищого ступеня науковості й технологічної практичності з багатьох країн світу – Америки, Канади, Франції, Росії, Румунії, Польщі, Болгарії, Німеччини. Тема моєї доповіді – "Естетика наукового пошуку". Я щиро подивувався тій увазі до моєї теми й тій повазі до колеги-гуманітарія, що вперше зворушили мій педагогічний досвід. Технічної

душі не буває. Людській душі усіх професій притаманні не лише інтелектуально-естетичні помисли, але й здатність їх опредметнення в досконалих технічних і художніх виробках, здатних змінити світ людських уявлень завдяки вольовій вправності рук, що пахнуть хлібом й трояндами людської творчості.

Наступного дня я виступив на пленарному засіданні наукової конференції "Нові педагогічні технології в освіті та формування гуманітарно-технічної еліти", яку організував О.Г.Романовський. Були запрошені ректори ВНЗ, завідувачі гуманітарних кафедр ХПІ, директори шкіл, учителі загальноосвітніх шкіл Криму, вчені Академії педагогічних наук України. Цією конференцією започатковані Кримські педагогічні читання. Цього року - 21-24 травня - відбудуться вже шості читання.

Хочу додати таке. Професор О.Г.Романовський очолює кафедру «Педагогіка і психологія управління соціальними системами», відкрив спеціальність "Психологія". Як проректор з науково-педагогічної роботи НТУ "Харківський політехнічний інститут" опікується методичною і редакційно-видавничою діяльністю університету. Нещодавно зборами Національної академії педагогічних наук О.Г.Романовський обраний членом-кореспондентом НАПН України. Бажаємо Олександрові Георгійовичу в річницю його Ювілею разом зі своїми колегами й учнями творчої наснаги у досягненні найвищих виявів добротворення для України й її обдарованого Народу.

Цю посвяту Ювілярові я виконав від імені науковців Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. Найважливішим у нашій співдружності є пізнання непізнаного, особливо душі сучасної людини. Саме єдність гуманітарного й технічного мислення у їх пізнаваності наближає нас до висновку авторів Гордона Драйдера і Джанет Вос у книзі "Революція навчання", що сколихнула педагогів усього світу: "Люди, незалежно від свого віку, можуть навчатися достоту всього, якщо їм дати змогу використовувати власний стиль навчання і свої сильні риси". Бажаю шановним харківським педагогам і науковцям із Києва творчих успіхів у досягненні цієї прекрасної Мети!